

(Hekayə)

Aramızda olan cüzi yaş fərgi bizi biri-birimizdən seçmirdi. Atam pal-paltar alanda cüt alar, bütün oyuncaqlarımız bir olardı. Hami bize "əkizlər" deyirdi. Gələn il məktəbə də birgə gedəcəkdik. Amma...

Yuxudan gec oyanmışdıq, yərimizdə bir-birimizlə oynayırdıq. Az qala bütün oyuncaqlarımız ya taqda idi. Oyuncaq tapançalarımızı yanımıza gətirmişdik, yorğanın altında gizlənərək "mühərabə"

Uşaq oyuncaqları...

oyunu oynayırdıq. Birdən mən qumbara atılmışam kimi yanım-dakı taxtalardan birini ona tərəf tolazladım. Başına dəydi, hiss elədim ki, onu incitdi, amma fərginə varmadan oyunu davam elədik. Səsə anam gəldi, ev-eşiyin dağınıqlığını görüb əsəbileşdi, yanımızdan bir şillə də vurub paltar-larımızı geyinməyi tapşırı. Nə ol-muşdusa, həmin gün onunla daha çox əylənmək, daha çox vaxt keçirmək istəyirdim. Bu evdə o mə-nə ən doğma adam idi. Mən onu hamidan çox istəyirdim, çünkü gü-nümüzün çox hissəsi bir yerdə keçirdi.

Nə isə... Paltarımızı geyinib aşağı endik. Anam qaz üstə paltar yumaq üçün yekə qazanla bir su qoymuşdu qaynamağa. Yemək süfrəsi açıq idi, süd dolu stekanları başımıza çəkib oynamamaq üçün tez-tələsik həyətə endik. Hava çox gözel idi. Oyuncaqların bolluğundan bilmirdik nədən başlayaqq. Və beləcə günortaya qədər başımız oynamamağa qarışındı.

Kənd mağazasına mətbəx stolu gəldiyindən məhəlləyə həyküy düşmüşdü. Atam işdə olduğundan stol almaq üçün əmim oğlu gedirdi. Onun kənd mərkəzinə getdiyiini eşidən kimi hər ikimiz onunla getmək istədiyimizi bildirdik. Anam paltarımızı dəyişməyimi tapşırı. Mən təkcə köynəyi mi dəyişib əmioğlumun yanına yüyürdüm. Səməd isə evdə paltarlarını dəyişməklə məşğul idi. Əmioğlu bizi tələsirdi, Səmədi gözləmədən yola düzəldik. Qayıdanda isə...

Qayıdanda isə qonşumuz Əli dayının "Moskvic" i yanımızdan sürətlə ölüb keçdi. Ağlıma heç nə gəlmirdi. Evə çatanda hər ikimiz çəşdiq. Qonşuların çoxu həyətimə toplaşmışdı. Səkinə xala anamı sakitləşdirmək istəyirdi, anamsa elə hey:

- Səməd, balam ey, - deyib, fəryad çəkirdi.

Səməd evdə yox idi. Səmədi aparmışdıl və mən hələ bilmirdim ki, Səməd bir daha bu həyətə qayıtmayacvq. Mən öz uşaq ağılimla bunları dərk etmirdim, amma elə bil hansısa qüvvə mənə deyirdi ki, mən bir daha bu həyətdə Səmədlə, öz doğma, əziz qardaşımı oynamayaçağam, səsimiz bu həyətdən eşidilməyəcək.

Həyətdə qonşuların piçiltisindən və anamın şivən səsindən başqa bir səs eşidilmirdi. Ayaqlarımın ucunda anama yaxınlaşdım, başımı onun dizlə üstə qoyub hönkürdüm, içimi çəkə-çəkə Səmədi xəber aldım. Anam mənim başımı sinəsinə sıxıb içün-icin ağladı. Hami ağlayırdı. Həyətimə çökən bu ağlaşma səsi hələ uzun müddət buralardan çəkilməyəcədi...

Axşamüstü səssiz-səmirsiz həyətə girən "təcili yardım" maş-

ni və onun arxasında gələn maşılarda qardaşım Səməd, atam və qohumlar gəldi. Səmədi maşından düşürəndə anamın fəryad səsi hələ də qulaqlarımızdadır. Və yəqin, o səsi heç vaxt unutmaya-cam. Atam sanki bir günün içinde qocalmışdı. Anamı heç nə ilə sa-kitləşdirə bilmirdilər.

Səmədi eyvanda, yerdə uzatmışdır. Gözleri yarıyumu idi, bədəninin göbəkdən aşağı hər yerini sarılmışdır, amma onun səsi belə çıxmır, ağır-ağır aldığı nəfəs körpə, məsum, günahsız

paltalarını yanında dəfn etdi. Oyuncaqlardan bir neçəsini isə məzəri üstünə qoydular.

Səmədsiz yaşaya bilmirdim. Demək olar ki, hər gün evdə çıxıb yaxınlıqdakı qəbiristanlığa gelir, Səmədin balaca, kimsəsiz qəbrinə siğinib ağaclarımdı. Qəbir-dən Səmədin qoxusu gəlirdi, mən sanki onunla danışır, oynayır vax-tımı keçirirdim. Axtaranda məni çox vaxt Səmədin məzarının yanında, yatdığını yerdə tapardılar. Hami deyirdi ki, dəli olacam, amma olmadım.

göhrəsinə ilahi bir görkəm verirdi. Nə edəcəyimi bilmirdim. Hələ də başa düşə bilmirdim ki, Səmədə, mənim evdə xoşbəxt, qayğısız qoyub getdiyim Səmədə nə olub. Sonradan bildim; corablarını geyməkdən öteri anamın paltar yumaqdan ötrü qaynatdığı su qazanının üstündə oturarkən qapaq sürüşmiş, o bədbəxt də balaca canı ilə qazana düşüb yanmışdı.

Hami ona baxırdı. Deyəsan, həkimlər demişdi ki, onu evə aparmaq lazımdır, ağırlarını kəsmək üçün łyne vurmusdular. Səməd gözümüzün qabağında qısa ömrünün son anlarını yaşıyındı. Mən buna inanmirdim, mən buna heç vaxt inanmayacağdım.

Eyvana toplaşanlar aram-aram aşağı enirdilər, yuxarıda atam, anam, mən, qardaşlarım, bir də ləp yaxın adamlar qaldı. Hami ağacları, amma heç kəsin səsi çıxmırı.

Araya çökən sakitlik hamımızı üzürdü. Səməd gözlerini açanda içini çəkənlərin hamısı susdu, təkcə mən özümü saxlaya bilməyib hönkürdüm. O, mənim səsimi eşidib adamların arasından məni axtarıb tapdı və üzümə baxıb gülüm-sündü, hansı qüvvəyle, həmişəki, ağırsız səsiyle dilləndi:

- Niye ağlayırsan, e? Kişi ol Ölürəm?

Anam hönkürdü. Hami yenidən ağladı. Səməd heç kəse fikir vermədən mənimlə danışmağa davam etdi:

- Qaqaş, qoymazsan mənim velosipedimə kimsə dəysin. İstəsən özün sürərsən. Mən gələndə yene də oynayarıq, - dedi, - qaqaş ağlama! - Bu, onun son sözleri oldu. Bu sözdən sonra onun səsi və xatirəsi asta-asta evdən, eşikdən çəkildi. Səməd ömrünün son gününü belə yaşadı. Onun gülüşləri də, ayağının izləri də, qoxusu da asta-asta xatirəyə döndü. Səməd öldü, amma o, hamidan çox mənim yaddışında, mənim xatırımda qaldı.

Ertəsi gün onu dəfn etdilər.

Atam onun bütün oyuncaqlarını,

Qış təzə qurtarmışdı. O gün yenə özümü gözdən yayındıq qəbiristanlığa vermişdim, qəbiristanlığının altındakı gölün yanından keçəndə gözlərimə inanmadım. Səməd sahildə durub məni səsləyirdi. Sevindiyimden nə edəcəyi mi bilmədim, bütün qüvvəmi toplayıb ona doğru qaçmağa başladım. Üzüaşağı qaçarkən müvəzətimi itirib yixildim və sahiledək aşdım. Gözlərimi açanda hava qaralmışdı, atam başımı dizi üstə qoyub yanağından şüzlən yaşı silirdi. Mən ona baxıb bir qədər ürəkləndim, başımı qaldırıb ətrafa baxdım. Sakitlik idi. Məndən bir qədər aralıda Səmədin məzarı üstə qoyulan oyuncaq maşın tozun torpağın içində aşaraq qalmışdı. Qalxbı maşını götürdüm, atamın yanında oturdum. Atam əlini ciyinmə qoydu, ona baxmadan dedim:

- Mən gələndə Səməd burada oynayırdı...

Atam heç nə demədi. Qalxbı evə getdik, yolda atam piçilti ilə:

- Murad, bala, bir də qəbiristanlığa gəlmə, - sanki yalvarıldı. - Eşidirsən, gəlmə...

Heç nə demədim. Evə çatdıq. Anam sakitcə üst-başımı dəyişdi, mənsə Səmədin oyuncaq maşınıni yuyub təmizlədim, evə qaldırıb yatağının yanında qoydum. Və beləcə hər gün yenidən Səmədlə, onun yeganə xatırəsi ilə temasda oldum.

...O vaxtdan uzun illər ötür, in-di mənim evimdə də balaca bir Səməd böyüyür. Balaca Səməd mənim uşaqlıq yaddaşımında qalan xatırələrimin təzə cürcətiləridir. Oğlum Səməd ağılı kəsdiğə evdəki köhnə, oyuncaq maşınla oynayır, onun səsini eşitdikcə xatırəyə dönen Səmədin son gönüünü xatırlayıram.

Kəndimizin qəbiristanlığında balaca bir məzar var, yanında isə uşaq oyuncaqları dəfn edilmiş başqa bir qəbir süküta qərq olub...